

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

22 Eylül 2025 – Sayı 75

Bu hizmet size 2blackdot ve TEMA Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

2blackdot haftalık bülteni yönetici özeti:

 Küresel Çerçeve: Gazze’de Derinleşen İnsani Kriz

- 1948’den bu yana süren işgal ve şiddet, 2023–2025 arasında eşi görülmemiş boyuta ulaştı.
- **66.000’den fazla Filistinli öldü**, ölümlerin %70–80’i sivil; yarıya yakını kadın ve çocuk.
- **1,4 milyon kişi acil barınma**, 1,45 milyon kişi temel ihtiyaçlara muhtaç durumda.
- Sağlık sistemi çöktü; salgın, açlık ve malnütrisyon yaygınlaştı.

 “Sumud” Kavramı ve Direnişin Dili

- Arapça’da **“sabır, sebat, yılmazlık”** anlamına gelen *Sumud*, Filistin halkının kimliğini koruma ve günlük direniş stratejisini temsil ediyor.
- **Zeytin ağacı** Sumud’un simgesidir: köklerini koruyan ve yeniden filizlenen direnişi anlatıyor.
- 1967’den bu yana işgal altındaki yaşamın pasif boyun eğme değil, **barışçıl direniş** ile sürdürülebileceğini vurguluyor.

 Küresel Sumud Filosu: Tarihin En Büyük Sivil Deniz Konvoyu

- 2025 yazında, **Freedom Flotilla Coalition, Global Movement to Gaza, Sumud Nusantara** gibi girişimler birleşerek oluşturuldu.
- **44 ülkeden doktor, avukat, sanatçı, din adamı ve gönüllü** katıldı.
- Barselona, Cenova, Sicilya ve Tunus limanlarından yola çıkan küçük/orta boy tekneler, Gazze’ye insani yardım ulaştırmayı hedefliyor.

 Uluslararası Hukuk Boyutu

- ****Gazze ablukası, uluslararası insancıl hukuka göre “kolektif cezalandırma”**dır.**
- BM ve Kızılhaç: ablukayı yasadışı ilan etti.
- UNCLOS ve Cenevre Sözleşmeleri: insani yardımın engellenemeyeceğini teyit ediyor.
- Uluslararası Adalet Divanı, İsrail’in saldırılarını durdurmasını ve yardımı engellememesini emretti.

 İsrail’in Askerî Stratejileri

- **Dahiya Doktrini:** orantısız güç ve sivil altyapının yok edilmesi.
- Enerji santralleri, hastaneler, okullar ve su altyapısı hedef alındı.
- Bu yaklaşım, uluslararası hukukta **savaş suçu** kapsamında değerlendiriliyor.

 Filo’nun Amaçları ve Senaryolar

- Amaç: **Gazze ablukasını delmek, yardım ulaştırmak, küresel farkındalık yaratmak.**
- Senaryolar:
 - İsrail donanmasının engellemesi → diplomatik kriz.
 - Silahlı saldırı → uluslararası tepki.
 - Serbest bırakma → ablukanın fiilen delinmesi.
- ABD vetoları filonun meşruiyetini artırdı; Türkiye–Mısır tatbikatı filonun güvenliğine katkı sunabilir.

 Küresel Dayanışma ve Jeopolitik Etkiler

- **Yeni bir vicdan hareketi:** Sumud Filosu, 1960’lardaki Sivil Haklar ve Güney Afrika’daki antiapartheid kampanyalarına benzetiliyor.
- **AB içinde bölünme:** İspanya, İrlanda ve Belçika destek verirken; Fransa ve İtalya daha temkinli.
- **Körfez ülkeleri:** Katar destekleyici, Suudi Arabistan ve BAE çekimser.
- **ABD:** İsrail’i destekleyerek uluslararası kamuoyunda “insani yardım karşıtı güç” algısını derinleştiriyor.
- **Çin ve Rusya:** çok kutupluluk söylemini güçlendirmek için fırsat arıyor.

 Stratejik Çıkarımlar

- Filo, insani yardımın lojistikten öte **jeopolitik bir araç** olduğunu kanıtlıyor.
- Başarılı olursa:
 - Abluka yasa dışı normatif bir kabul haline gelebilir.
 - Uluslararası insani hukuk güçlenir.
- Engellenirse:
 - BM’nin otoritesi zayıflar, sivil toplum öncülüğü artar.
 - UCM’de yeni davalar açılabilir.

 Sonuç: Küresel Sumud Filosu, sadece Gazze için insani yardım değil; aynı zamanda **uluslararası hukukun ve küresel vicdanın sınavıdır**. Türkiye-Mısır iş birliği ve uluslararası kamuoyu desteği, bu girişimin bölgesel güvenlik ve küresel düzen açısından tarihi bir dönüm noktası olmasını sağlayabilir.

KÜRESEL SUMUD FİLOSU “Küresel Direnişin Yeni Dili”

1. Giriş

Filistin halkı 1948’den bu yana işgal, yerinden edilme ve sistematik şiddete maruz kaldı. 2023-2025 yılları arasında İsrail ordusunun Gazze Şeridi’ne yönelik saldırıları eşi görülmemiş boyutlara ulaştı; BM uzmanları, insani yardım kuruluşları, dünya kamuoyunda artan bir kesim ve bütün yaşananlara hukuk, akıl ve adalet noktasından bakan vicdanlı siyasiler Gazze’de yaşananları **“soykırımın fiili olarak gerçekleştiğini”** tanımlıyor¹.

- Gazze Sağlık Bakanlığı ve BM verilerine göre **66.000’den fazla Filistinli öldü**. Associated Press, Eylül 2025’te sayının 64.231 olduğunu, kısa süre sonra 66 bini geçtiğini bildirdi. Ölümlerin yaklaşık **%70–80’i sivil**, bunların yarısına yakını kadın ve çocuklar
- OCHA’ya göre Ağustos 2025 itibarıyla **156.758 yaralı** bulunmakta; ayrıca gıda yardımı almaya çalışırken **2.018 kişi öldü**, 14.947’den fazlası yaralandı.
- **Çocuklar**: Temmuz 2025’e kadar ölenlerin yaklaşık **%31’i çocuktü**. UNICEF, 2025’te **50.000’den fazla çocuğun öldüğünü veya yaralandığını** rapor etti.
- **Kadınlar**: UN Women, Ekim 2023–Mayıs 2025 arasında **28.000’den fazla kadın ve kız çocuğunun öldüğünü** açıkladı.
- **Yaşlılar**: Ölenlerin yaklaşık **%9’u yaşlı**, yani sağlık sisteminin çöküşünden en çok etkilenen kırılgan gruplardan biri oldu.

¹ OHCHR ve BM İnsan Hakları Uzmanlarına göre;

1.“Gaza: Israel must restore UN humanitarian system to stave starvation” — 7 Ağustos 2025 tarihinde OHCHR yayımlanan basın açıklamasında uzmanlar şunları belirtiyor: “Açlıktan kaynaklanan daha fazla ölüm ve insanlık dışı acıyı önlemek için İsrail, tarafsız insani aktörlerin Gazze’ye engelsiz erişimini derhal yeniden sağlamalıdır.”

2.“Thirst as a weapon”: UN experts condemn Israel’s deliberate dehydration” — 29 Temmuz 2025’te yayımlanan açıklamada uzmanlar, Gazze’de içme suyu erişiminin bilinçli şekilde engellenmesi gibi yöntemlerle sivillerin ihtiyaç duyduğu suya ulaşmasının zorlaştırıldığını vurguluyorlar.

3.“Re-open gates of hell and unilaterally change conditions of truce deal” başlıklı OHCHR / BM duyurusunda: Mütarekeden veya geçici ateşkesten sonra insani yardıma izin verilmesi için var olan koşulların tek taraflı olarak değiştirilmesinin, yardım girişlerinin engellenmesinin sivil halk üzerinde açlık oluşturu etkileri olduğu belirtiliyor.

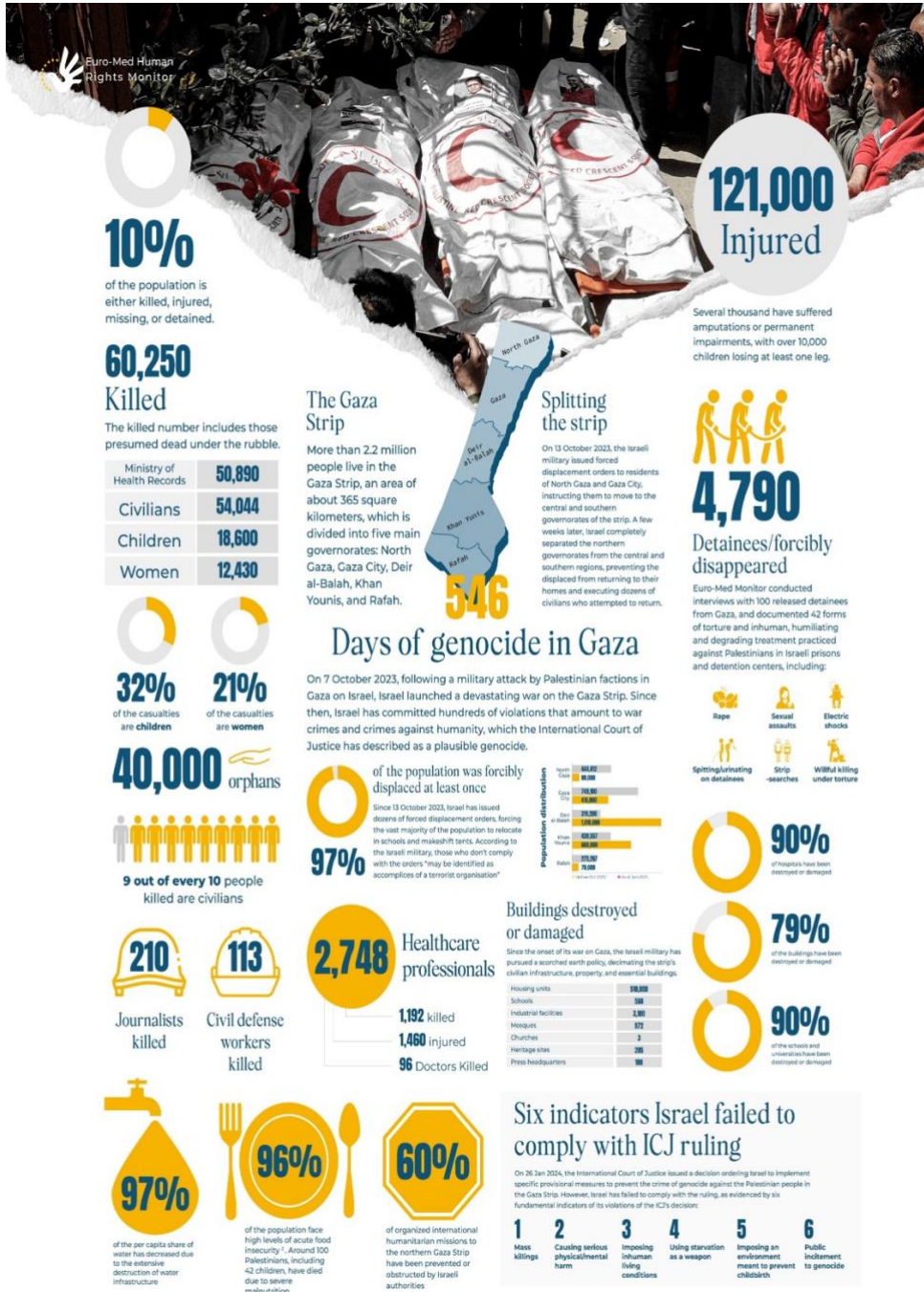
4.“Killings of Palestinians seeking food ... continue as starvation deepens” — 31 Temmuz 2025 tarihli bu OHCHR bildirisi, yiyecek konvoylarının yollarında ya da dağıtım noktalarında sivil halkın ateş altında kaldığını, gıda aramaya çalışanların öldürüldüğünü ve yaralandığını bildiriyor. Açlık koşulları derinleşirken, yardım çabalarının engellenmesiyle sivil ölümlerin artığı ifade ediliyor.

Bu iddiaların hukuki olarak temellendirilmesinde öne çıkan normlar şunlardır:

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi, sivillerin temel ihtiyaçlarına erişimin kesilmemesini emreder; toplu cezalandırmayı yasaklar. Sivillerin açlık, su, sağlık gibi temel haklarından mahrum bırakılması bu kapsamda değerlendirilir. Uluslararası İnsancıl Hukuk (IHL) ve Ceza Hukuku Statüsü (Rome Statute of ICC): Açlığı bir silah olarak kullanma, sivillerin hayatta kalmasını sağlayan kaynakların (su, gıda, yakıt, tıbbi malzeme vb.) “kasıtlı olarak engellenmesi” durumunda savaş suçu olarak sınıflandırılır. Roma Statüsü, sivillerin hayatını sürdürebilmek için gerekli nesnelere bilinçli şekilde erişimlerinin engellenmesini savaş suçu kabul eder. BM Uzmanlarının Açıklamaları: Birleşmiş Milletler’in özel raportörleri, insan hakları komiteleri ve inceleme komisyonları, İsrail’in insani yardım koridorlarını, giriş yollarını, su ve gıda altyapısını kasten hedef alması ya da bunları işlevsiz kılması gibi politikalarının açlıkla ölüm riskini bilinçli biçimde artırdığına dair değerlendirme yapmaktadır. Almanya, Avrupa Birliği, özel raportörler ve OHCHR gibi organlar bu tür yaklaşımları uluslararası hukuk bağlamında “savaş suçu” ve “soykırımın fiili eylemi” olarak nitelendirmektedirler. İngilizce “weaponisation of food” ya da “starvation as method of warfare” terimleri BM ve insan hakları örgütleri tarafından sıkça kullanılıyor. Yardım yollarının kesilmesi, dağıtım noktalarına yönelik ateş açılması, kritik altyapıların bombalanması (fırınlar, su tesisleri, yakıt ikmal noktaları gibi) belgelenmiş durumda. IPC (Integrated Food Security Phase Classification) sınıflandırmalarına göre Gazze’nin tüm bölgelerinde akut gıda güvensizliği yüksek düzeyde; bir kısmında kıtlık (famine) durumu teyit edilmiş ya da varlığı kabul edilmiş durumda. Yardıma erişim ile ilgili olarak OHCHR, yardım kuruluşları ve BM organlarının koridorlar, sınırlamalar ve İsrail’in izin prosedürleri gibi mekanizmalarla bu erişimin fiilen engellendiğini vurguluyor. OHCHR uzmanları ve BM bünyesindeki raporlarda “açlığı silah olarak kullanma” iddiası, soykırım suçunun unsurlarıyla ilişkilendiriliyor:

- Soykırım Sözleşmesi (1948) uyarınca, bir grubun (bu bağlamda Filistinliler) kısmen ya da tamamen fiziksel olarak yok edilmesi kastıyla yapılan, toplumsal yaşam şartlarının kasten o grubun yok olmasına yol açacak şekilde değiştirilmesi soykırım suçu kapsamına girer.
- Uzmanlar, İsrail’in politikalarının bu niteliği taşıdığını; özellikle yardımın engellenmesi, tarımsal üretimin yok edilmesi, gıda ve su altyapısına saldırılar ile bu kritik kaynaklardan faydalanma hakkının kısmen ya da tamamen ortadan kaldırılması gibi eylemlerle soykırım suçu kapsamında değerlendiriyorlar.
- International Court of Justice (ICJ) önündeki “South Africa v. Israel” davasında da BM’nin geçici tedbir kararlarında, “Filistin halkının Gazze’de yardım almasının engellenmesinin” ve yaşam koşullarının bozulmasının, soykırımı önleyici tedbir gerektirdiği vurgulanmıştır. Bu kararlar henüz kesin hükme dönüşmemiştir, ama uluslararası hukuki bağlamda önem taşımaktadır.

- **Kıtık riski:** 2025 yazında WHO ve UNICEF, **43.400** çocuğun akut yetersiz beslenmeden ölüm riski altında olduğunu belirtti.
- **Malnütrisyon:** UNICEF, Mayıs 2025'te **5.000'den fazla** çocuğun akut malnütrisyonla tedavi gördüğünü açıkladı.
- **Save the Children raporu:** Ağustos 2025'te, **132.000** çocuğun ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olduğu bildirildi. Tarım arazilerinin %98'i yok edildi; Gazze nüfusunun %90'ı yerinden edildi.
- **Sağlık sistemi:** Hastanelerin çoğu çalışamaz hale geldi; su, elektrik ve ilaç eksiklikleri nedeniyle salgın hastalıklar arttı.
- **Yerinden edilme:** Mart-Ağustos 2025 arasında **yaklaşık 796.000** kişi zorla yer değiştirdi, yalnızca Ağustos'un ikinci haftasında 16.000 kişi Gazze şehriden kaçmak zorunda kaldı.
- **Barınma ihtiyacı:** 1,4 milyon kişi acil barınağa, 1,45 milyon kişi temel eşyaya muhtaç durumda.
- **Altyapı tahribatı:** Konutların büyük kısmı yıkıldı; okullar, üniversiteler ve hastaneler ağır hasar gördü. Tarım arazilerinin neredeyse tamamı kullanılamaz hale geldi.

¹ As of 2023, Palestinian Central Bureau of Statistics

² As of June 2024, Integrated Food Security Phase Classification (IPC) famine review Committee

Bu vahim tablo karşısında dünya kamuoyu, Filistin halkının kararlı direnişini ifade eden **Sumud (şumūd)** kavramını bir çatı altında topladı. “Sumud”, Arapça’da sabır, sebat ve yılmazlık anlamına gelir ve Filistin bağlamında günlük direnç pratiklerini ifade eder. 1967 savaşı sonrası ortaya çıkan Sumud, işgal altındaki topraklarda kalmaya, yıkılan evleri yeniden inşa etmeye, boykot ve grevler düzenlemeye yönelik barışçıl direniş içerir. 2025 yazında, çeşitli sivil hareketler ve aktivist ağları **Küresel Sumud Filosu (Global Sumud Flotilla)** adıyla birleşerek Gazze ablukasını deniz yoluyla delmeyi amaçlayan tarihin en büyük sivil deniz konvoyunu oluşturdu.

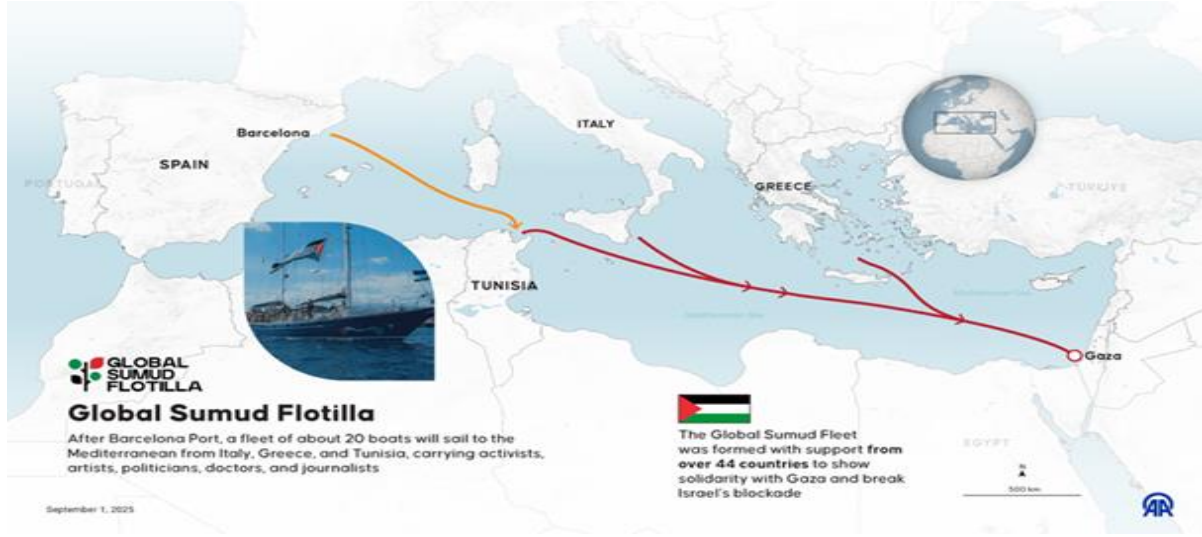
2. Sumud Kavramının Anlamı ve Tarihsel Bağlamı

- **Tanım:** Sumud, Arapça “sabır/kararlılık” anlamına gelir; Filistin bağlamında “**sebatkâr direniş**” veya “**günlük direniş pratikleri**” olarak tercüme edilir. Sumud, işgal altında yaşamaya ve kimliğini korumaya yönelik aktif kararlılıktır; evleri yeniden inşa etmek, zeytin ağaçlarını yeniden dikmek, işgalciye rağmen yaşamaya devam etmek gibi eylemleri içerir.
- **Tarihî kökenler:** Sumud’un modern kullanımı 1967 Arap-İsrail Savaşı sonrasında uzanır; İsrail’in Batı Şeria, Gazze, Doğu Kudüs ve Golan Tepeleri’ni işgali sonrasında Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) sumud’u ulusal bir sembol olarak benimsedi. 1948’deki Nakba sırasında 750.000’den fazla Filistinlinin yerinden edilmesi ve yüzlerce köyün yok edilmesi, toplumsal hafızada derin izler bıraktı. Sumud, bu tarihi travmanın ardından Filistin halkının topraklarında kalma ve kimliğini yaşatma stratejisi olarak gelişti.
- **Direnış biçimleri:** Orada yaşayanlar için “statik sumud”, yani toprağı terk etmeme; “direnış sumudu” ise boykot, grev, gösteri ve vergi ödememe gibi daha dinamik eylemleri ifade eder. Filistin diasporası için sumud, işgalci şirketleri boykot etme ve dünyada Filistin’i savunma sorumluluğunu içerir.
- **Sembolizm:** Zeytin ağacı sumud’un simgesidir; çünkü zeytin ağaçları İsrail’in yerleşim saldırılarına rağmen kök salan Filistin kültürünü temsil eder. 1980’lerde Filistinli yazar Raja Shehadeh, sumud’u “kör nefret ile sessiz teslimiyet arasında üçüncü yol” olarak tanımlamış ve bu duruşun ne silahlı direniş ne de boyun eğme olduğunu vurgulamıştır.

3. Küresel Sumud Filosunun Kuruluşu ve Koalisyonu

3.1 Kuruluş ve İnisiyatifler

2025 yazında bir araya gelen **Freedom Flotilla Coalition (FFC)**, **Global Movement to Gaza**, **Mağrib Sumud Filosu** ve **Sumud Nusantara** gibi çeşitli girişimler, **Küresel Sumud Filosu** çatısı altında birleşti. Bu birleşme, 2008’den beri Gazze’ye ulaşmaya çalışan özgürlük filolarının deneyimlerinden yararlanan sivil toplum ağlarını birleştirerek, tarihteki en büyük sivil deniz filosunu oluşturdu. Filo Temmuz 2025’te resmi olarak duyuruldu; Ağustos sonunda İspanya’nın Barselona limanından yola çıkacak şekilde planlandı.

3.2 Katılımcılar ve Destekçiler

Filo, **44 ülkeden** gelen **organizasyon temsilcileri, doktorlar, sanatçılar, din adamları, hukukçular, denizciler ve insani yardım görevlilerinden** oluşan sivil bir koalisyondur. Organizatörler filoyu hükümetlerden veya siyasi partilerden bağımsız bir halk girişimi olarak tanımlamaktadır.

Önemli katılımcılar:

- Filo'nun yönlendirici komitesi İsveçli iklim aktivisti **Greta Thunberg**, tarihçi **Kleoniki Alexopoulou**, insan hakları savunucusu **Yasemin Acar**, sosyo-çevreci **Thiago Ávila**, siyaset bilimci ve hukukçu **Melanie Schweizer**, sosyolog **Karen Moynihan**, fizikçi **Maria Elena Delia**, Filistinli aktivist **Saif Abukeshek**, insani yardım uzmanı **Muhammad Nadir al-Nuri**, aktivist **Marouan Ben Guettaia**, **Wael Nawar**, sosyal araştırmacı **Hayfa Mansouri** ve insan hakları savunucusu **Torkia Chaibi** gibi isimleri içeriyor.
- Film oyuncularını, sanatçıları ve siyasetçilerden **Susan Sarandon**, **Zwivelile Mandela (Nelson Mandela'nın torunu)**, **Roger Waters**, İrlanda'lı komedyen **Tadhg Hickey** gibi kişiler de kamuoyu desteği vermektedir.
- Filo, tıp doktorları, diş hekimleri, avukatlar, hemşireler ve din adamları dâhil olmak üzere geniş yelpazede meslek gruplarından gönüllüler içermektedir. On binlerce kişi kayıt yaptırmış, yalnızca yüzlercesi teknelerde yer bulabilmiştir.
- Birleşmiş Milletler özel raportörleri ve insan hakları uzmanları, filoyu desteklediklerini açıkça ifade etti. BM İnsan Hakları Ofisi, İsrail'in filoyu engelleme çabalarının **uluslararası hukuka göre ciddi ihlal** olacağını belirterek filonun yolculuğunun korunması çağrısı yapmıştır. BM uzmanları, ablukayı kolektif cezalandırma olarak nitelendirdi ve tüm ülkeleri İsrail'in yardımı engellemesine karşı harekete geçmeye çağırdı.

3.3 Kapsayıcı Koalisyon

- **Freedom Flotilla Coalition (FFC):** 2008'den bu yana deniz misyonları düzenleyen FFC, Gazze Özgürlük Filosu (2010) gibi girişimlerle bilinir. El-Cezire'ye göre FFC, Sumud filosuna operasyonel destek ve tecrübe sağlıyor.

- **Global Movement to Gaza:** Önceki ismiyle Global March to Gaza olan bu hareket, kara ve deniz üzerinden Gazze'ye yönelik küresel dayanışma eylemleri düzenlemektedir.

- **Mağrib Sumud Filosu:** Kuzey Afrika merkezli bu inisiyatif, 2025'te Sumud Konvoyu adıyla başlayan ve kara yoluyla insani yardım ulaştıran bir hareketti. Sumud filosuna katılarak denizden destek sağlamaktadır.
- **Sumud Nusantara:** Malezya ve sekiz Asya ülkesinden halk tarafından oluşturulan bir konvoydur. Amacı Gazze ablukasını kırmak ve Güney Küresinden dayanışmayı güçlendirmektir.

- **Yerel inisiyatifler ve liman işçileri:** İtalya'nın Cenova limanında on binlerce kişinin gemilere destek verdiği bildirildi. Grev tehdidi nedeniyle bazı liman işçileri İsrail'e yapılan sivil sevkiyatları engelleyeceklerini duyurdu.

3.4 Filo'nun Rotası ve Operasyonu

Filo, Barselona, Cenova, Tunus ve Sicilya'dan kalkacak küçük ve orta boyutlu sivil teknelerden oluşuyor. Plan, Akdeniz'in çeşitli limanlarından yola çıkan botların Tunus'ta buluşması ve daha sonra doğrudan Gazze kıyılarına yönelmesidir. Rota güvenlik gerekçeleriyle tam olarak açıklanmamış olup, organizatörler yolculuğun **yaklaşık 3.000 km (1.620 deniz mili)** olacağını ve **7-8 gün** süreceğini belirtmiştir.

Küresel Sumud Filosu web sitesine göre, deniz rotası kara ve hava yoluyla yapılan yardımların engellenmesini aşmanın bir yoludur. Karadan gelen koridorların İsrail tarafından sıkı kontrol edildiği veya tamamen kapatıldığı, deniz yolunun ise ablukanın meşruiyetini sorgulayarak doğrudan ihlal ettiği ifade edilmektedir.

Filo küçük ve manevra kabiliyeti yüksek tekneler kullanmaktadır; bu teknelerin engellenmesi daha zordur ve uluslararası sularda seyrederken deniz hukukuna göre korunmaktadır. Katılımcılar, risklerin farkında olsa da, insani yardımın engellenmesinin daha büyük risk oluşturduğunu vurgulamaktadır.

- **Dördüncü Cenevre Sözleşmesi:** Cenevre Sözleşmeleri'nin 4. Maddesi (1949) ve 33. maddesi, korunma altındaki kişilere yönelik kolektif cezayı yasaklar. BM Özel Raportörü Michael Lynk, 2020'de İsrail'in Gazze'ye uyguladığı kapanmanın "13 yıllık kolektif ceza" teşkil ettiğini ve suçsuz insanları cezalandırmanın hiçbir şart altında meşru olamayacağını belirtti.
- **Uluslararası insan hakları hukukuna aykırılık:** BM uzmanlarına göre İsrail'in 17 yıllık ablukası, Gazze'de gıda, ilaç ve yakıtın girişini kısıtlayarak toplu cezalandırma oluşturur; bu durum uluslararası insancıl hukuka ve insan haklarına aykırıdır.
- **Deniz ablukasının hukuki tartışması:** BM İnsan Hakları Konseyi'nin farklı raporları ve ICRC'nin değerlendirmeleri, ablukayı "hukuken geçersiz" kılmış ve sivilleri hedef alan uygulamaların kolektif cezalandırma olduğu sonucuna varmıştır.
- **Soykırım davası ve ihtiyati tedbirler:** Güney Afrika'nın İsrail aleyhine Uluslararası Adalet Divanı'nda (UAD) açtığı soykırım davasında mahkeme 26 Ocak, 28 Mart ve 24 Mayıs 2024 tarihlerinde ihtiyati tedbir kararları vererek İsrail'in sivillere yönelik saldırıları durdurmasını, soykırıma yol açabilecek eylemlerden kaçınmasını ve insani yardımların ulaştırılmasını engellememesini emretti (Divan karar metinleri). Bu kararlar, yardımın engellenmesinin savaş suçu ve insanlığa karşı suç teşkil edeceğini teyit etmektedir.

4.2 Filonun Hukuki Dayanakları

Deniz hukuku ve seyrüsefer serbestliği: Uluslararası hukuk, barış zamanında açık denizlerde seyrüsefer özgürlüğünü garanti eder (Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, UNCLOS Md. 87)². Sivil gemiler barışçıl amaçlarla uluslararası sularda hareket ederken başka bir devlet tarafından engellenemez. İsrail'in 2010'da Mavi Marmara'ya açık sularda müdahalesi, ICRC'nin incelemesine göre **UN Anlaşmasının 51. maddesine atıfla bile meşru savunma kapsamında kabul edilemeyecek şekilde açıkça hukuka aykırı olarak tespit edilmiştir.**

İnsani yardım taşıyan gemilerin korunması: 1949 Cenevre Sözleşmeleri'ne göre işgalci güç, insani yardımların ulaştırılmasını engelleyemez; engellenmesi durumunda bu eylem savaş suçu oluşturur. Filonun resmî sitesinde de ablukayı delmenin uluslararası hukuk bakımından yasal olduğu, sivil gemilerin insani yardım taşıdığı ve barışçıl protesto düzenlediği vurgulanmıştır. BM uzmanları da filonun engellenmesinin uluslararası hukukun ciddi ihlali olduğunu ve katılımcıların korunması gerektiğini belirtmiştir.

Kolektif cezalandırma yasağı: BM ve ICRC'nin açıklamalarına göre, abluka tüm sivil nüfusu hedef aldığı için kolektif ceza niteliğindedir; bu da uluslararası insancıl hukuka göre yasaklanmıştır. Dolayısıyla filonun abluka delme girişimi, hukuken meşru bir sivil itaatsizlik eylemi olarak değerlendirilmek zorundadır.

5. Gazze'de İnsanî Kriz ve İsrail'in Askeri Stratejileri

Dahiya Doktrini: İsrail'in 2006 Lübnan Savaşı'nda Beyrut'un Dahiye mahallesini bombalamasından sonra geliştirilen bu doktrin, "düşman köylerine ve şehirlerine orantısız güç uygulama ve sivil altyapıyı yok etme" stratejisini öngörür. Doktrin, dönemin Kuzey Komutanı Gadi Eisenkot tarafından 2008'de "herhangi bir köyden ateş açılması durumunda o köye büyük yıkım uygulanacaktır; bunlar sivil köyler değil askeri üslerdir" sözleriyle tarif edildi.

IMEU'nun açıklamasına göre Dahiya Doktrini, İsrail'in 2008'deki **Operasyon Dökme Kurşun** ve 2014'teki **Koruyucu Hat** gibi Gazze saldırılarında sivilleri hedef almasına ve orantısız güç kullanmasına temel teşkil etti; bu operasyonlarda sırasıyla yaklaşık 1.400 ve 1.500 Filistinli sivil öldürüldü, yüzlerce çocuk hayatını kaybetti. Uluslararası insancıl hukuk ise orantısız saldırıları ve sivil hedeflerin kasten bombalanmasını açıkça yasaklar; ICRC'ye göre saldırının askeri kazancı ile muhtemel sivil kayıplar arasında makul bir denge kurulması gerekir. 2023-2025 saldırılarında İsrail'in, **Dahiya Doktrini** uyarınca altyapıyı yok ettiği, Gazze'nin enerji santrallerini, hastanelerini, okullarını ve su altyapısını hedef aldığı rapor edilmiştir. Bu taktik, sivilleri aç bırakma ve toplu cezalandırma stratejisinin parçası olarak değerlendirilir ve uluslararası hukuka göre açıkça savaş suçudur.

6. Sumud Filosu: Amaçlar, Rota, Senaryolar

6.1 Amaçlar

Küresel Sumud Filosu'nun temel hedefi, **Gazze'deki yasa dışı ablukayı delmek**, acilen gerekli insani yardımları ulaştırmak ve dünyaya Filistin halkına yönelik soykırımı durdurma çağrısı yapmaktır. Filo, insani yardım malzemeleri (gıda, ilaç, bebek maması, jeneratörler) taşımayı ve **insani bir deniz koridoru** oluşturmayı hedefler. Sivil katılımcılar, Filistin halkının sumud ruhundan ilham alarak barışçıl direnişi büyötmek istediklerini açıklıyorlar.

6.2 Rota ve Lojistik

Filo, 2025 Ağustos'unda Barselona'dan yola çıktı; Cenova, Catania (Sicilya) ve Tunus'tan gelen gemilerle buluşarak Akdeniz'de birleşti. Malezya'dan "Sumud Nusantara" konvoyu Ağustos sonunda yola çıkarak Hint Okyanusu'ndan Aden Körfezi'ne ve Süveyş Kanalı'na gitmeyi planladı. Rota güvenlik amacıyla gizli tutulsa da, filonun son aşamada Gazze kıyısına yaklaşarak sembolik ve fiili bir ablukayı delme eylemi gerçekleştirmesi bekleniyordu. Geçmiş deneyimler, İsrail ordusunun 2010'dan bu yana tüm filoları uluslararası sularda durdurduğunu gösteriyor; 2008'de Free Gaza Movement'a ait iki tekne Gazze'ye ulaşarak ablukayı delmişti. Bu nedenle Sumud Filosu'nun son aşamasında İsrail donanması ile karşı karşıya gelmesi muhtemeldir.

6.3 Olası Senaryolar ve İsrail'in Tepkileri

1. **Engelleme ve zorla müdahale senaryosu:** İsrail hükümeti, 1 Eylül 2025'te Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben-Gvir'in filoyu durdurmak için plan hazırladığını açıkladı; plan, tüm katılımcıların **Ketziot ve Damon hapishanelerinde uzun süreli gözaltına alınmasını** öngörüyordu. BM uzmanları bu planın kolektif cezalandırma ve insan hakları savunucularına karşı misilleme niteliğinde olduğunu, hukuken yasak olduğunu belirtti. İsrail donanmasının filoya müdahale ederek gemileri Aşdod limanına çekmesi ve

² Madde 87 – Açık denizlerin serbestliği

Açık denizler bütün devletlere açıktır ve bu serbestlikler bayrağı ne olursa olsun tüm devletlerce kullanılır. Bu serbestlikler şunları kapsar:

- a. Sefer serbestliği,
- b. Uçuş serbestliği,
- c. Denizaltı kabloları ve boru hatları döşeme serbestliği (Madde 112'ye uygun olarak),
- d. Uluslararası hukuka uygun yapılar inşa etme serbestliği,
- e. Balıkçılık serbestliği,
- f. Bilimsel araştırma serbestliği.

aktivistleri gözaltına alması muhtemel görünüyor. Bu müdahale, 2010'daki Mavi Marmara baskınında yaşandığı gibi uluslararası tepki ve diplomatik krizlere yol açacaktır.

2. **Saldırı veya şiddet senaryosu:** 2 Mayıs 2025'te FFC'ye ait **Conscience** gemisi Malta açıklarında uluslararası sularda seyir halindeyken silahlı insansız hava araçları tarafından iki kez vuruldu; geminin baş kısmı hasar gördü ve yangın çıktı. Bu olay, İsrail'in filoları askeri hedef olarak görüp hedefleyebileceğini ve sivil gemilere karşı **dron saldırısı** düzenleyebileceğini gösterdi. Böyle bir saldırı uluslararası hukukun açık ihlali olacak ve sivillerin ölümüne yol açarak dünya kamuoyunda büyük tepki yaratacaktır.
3. **Görmezden gelme/engellememe senaryosu:** İsrail, filonun girmesine izin verirse abluka fiilen delinmiş olacak ve diğer insani koridorların açılması için emsal teşkil edecektir.

6.4 Başarı ve Başarısızlık Olasılıkları

- **Başarı olasılığı:** Filo'nun planlı varışı, ablukanın kırılması ve insani yardımın ulaştırılması, uluslararası toplumun kolektif eyleminin güçlü bir sembolü olacaktır. Bu başarı, diğer sivil hareketlere ilham verecek ve devletler üzerinde baskı yaratarak ablukayı kaldırma çağrılarını güçlendirecektir. Ancak başarının sağlanabilmesi için uluslararası iş birliği ve koridorun güvenliğinin garanti edilmesi gerekir.
- **Başarısızlık riski:** İsrail'in askeri müdahalesi, gemilerin el konulması veya saldırıya uğraması halinde filo başarıya ulaşamayabilir.

6.5 ABD Vetosu ve Diplomasi

2025'te ABD, BM Güvenlik Konseyi'nde Gazze'de ateşkes çağrılarını içeren birkaç tasarıyı veto etti; bu vetolar, İsrail'i hukuki olarak korusa da dünya kamuoyunda sert tepkilere neden oldu. ABD'nin vetosu, filonun uluslararası hukukta koruma talebini güçlendirdi çünkü Güvenlik Konseyi'nin eylemsizliği, sivil toplumun harekete geçmesine zemin hazırladı. BM uzmanları, Konsey'in hareketsizliğinin filoyu meşru ve gerekli hale getirdiğini ifade etti.

6.6 Türkiye-Mısır Tatbikatı ve Bölgesel Yansımalar

Türkiye ile Mısır arasında 13 yıl aradan sonra düzenlenen "Türkiye-Mısır Dostluk Denizi" tatbikatı, Doğu Akdeniz'de ortak deniz güvenliği kapasitesi oluşturmayı amaçlıyor. Bu tatbikat, filo yaklaşırken iki ülkenin iş birliği kabiliyetini artırabilir ve filonun güvenliği için bir deniz devriyesi rolü oynayabilir. Mısır yönetiminin, geçmişte Filistin'e yönelik kara sınırı (Refah kapısı) konusunda baskı altında olduğu göz önüne alındığında tatbikat, siyasi bir mesaj taşıyabilir: Mısır ve Türkiye deniz güvenliğini sağlarken İsrail'in hukuka aykırı müdahalelerini sınırlandırabilir. Bununla birlikte Mısır'ın İsrail ile ilişkileri ve ABD'nin bölgedeki nüfuzu, filoya verilecek desteğin sınırlarını belirleyecek.

7. Önceki Bazı Girişimler

FFC ve diğer sivil toplum grupları 2011, 2015, 2018 ve 2025 yıllarında başka filolarla Gazze'ye ulaşmaya çalıştı; ancak 2010 sonrası tüm filolar İsrail tarafından uluslararası sularda durduruldu. 2025 Mayıs'ında "Conscience" gemisi drone saldırısına uğradı; Haziran 2025'te **Madleen** gemisi, Temmuz 2025'te ise **Handala** gemisi İsrail ordusu tarafından uluslararası sularda ele geçirildi. Bu müdahaleler, deniz hukukuna göre seyrüsefer özgürlüğünün ihlali olarak kınandı.

8. Küresel Sumud Filosu'nun Önemi ve Sivil Dayanışma

8.1 Yeni Bir Vicdan Hareketi mi?

Sumud Filosu, küresel sivil toplumun devletlerin eylemsizliğine karşı toplu vicdan tepkisi olarak görülebilir. Filonun oluşturduğu **ortak direniş dili**, dünyanın her kıtasından insanların Gazze için seferber olmasını sağladı. Bu durum, 1960'larda ABD'deki Sivil Haklar Hareketi ya da Güney Afrika'daki anti-apartheid kampanyalarına benzer şekilde küresel vicdana hitap eden sivil itaatsizlik geleneğini hatırlatmaktadır. **Pandemi sonrası dijital ağlar** ve sosyal medya, Filistin için küresel dayanışmayı hızlıca örgütlemeyi mümkün kıldı.

8.2 İnsanlık Tarihinde Benzer Örnekler

Tarih boyunca sivil filolar veya uluslararası dayanışma konvoyları çeşitli krizlerde ortaya çıkmıştır. Örneğin 1936'da İspanyol İç Savaşı sırasında gönüllü savaşçılardan oluşan dayanışma hareketi, 2015'te Avrupa'ya sığınmacıların denizden geçişini kolaylaştırmak amacıyla sivil kurtarma botları (Sea-Watch, MSF gemileri) oluşturulmuştur. Ancak Küresel Sumud Filosu'nun farklılığı, bir ablukanın hukukiliğini sorgulamak ve soykırım suçuna karşı doğrudan meydan okumak üzere **çoğunluğu küçük sivil teknelerden oluşan çok uluslu bir koalisyon** kurmasıdır.

9. Sonuç ve Stratejik Çıkarımlar

Gazze'deki durum, modern uluslararası düzenin ve BM sisteminin ağır aksak işlediğini ortaya koymaktadır; Güvenlik Konseyi'nin vetolar nedeniyle hareketsiz kalması, sivil toplumun "sumud" ruhuyla harekete geçmesine yol açmıştır. Küresel Sumud Filosu, sembolik değerinin ötesinde uluslararası hukukun uygulanması ve insani yardımın ulaştırılması açısından bir dönüm noktası olabilir. Filo, başarıya ulaşırsa ablukanın sürdürülemez olduğunu gösterecek ve diğer insani koridorlara emsal teşkil edecektir. İsrail'in müdahale etmesi halinde ise uluslararası hukuk ve kamuoyu baskısı daha da artacak ve soykırım davalarındaki deliller güçlenecektir.

Uluslararası toplum, Gazze’deki insanî krizi durdurmak için **acil ateşkes, ablukanın kaldırılması, gıda ve tıbbi yardımın engellenmemesi ve tüm tarafların hesap vermesi** yönünde somut adımlar atmalıdır. AB ve bölgesel aktörler, deniz güvenliği ve insani koridor oluşturma konusunda iş birliği yaparak filonun güvenliğini desteklemelidir. Sumud Filosunun yolculuğu, Filistin halkının sebatkâr direnişini dünyaya duyururken aynı zamanda sivil toplumun küresel vicdanını harekete geçiriyor. Bu süreç, uluslararası hukukun etkinliğini test edecek; devletlerin eylemsiz kaldığı bir ortamda halkların dayanışmasının ne kadar etkili olabileceğini gösterecektir.

Bunlarla birlikte;

Küresel Sumud Filosunun Gazze ablukasını kırmaya yönelik girişimi, doğrudan **Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS)** ve **uluslararası insancıl hukuk** hükümlerinin uygulanabilirliğini sınamaktadır. Eğer uluslararası toplum bu girişimi desteklerse, deniz ablukaları konusunda **emsal teşkil edecek yeni bir normatif çerçeve** ortaya çıkacaktır.

Türkiye, Mısır, Yunanistan, Güney Kıbrıs ve AB’nin bölgedeki **tatbikatları** ve **deniz kontrol girişimleri**, filonun güvenliğiyle doğrudan kesişmektedir. Dolayısıyla, Sumud filosunun rotası yalnızca insani değil, aynı zamanda **jeostratejik bir güzergâh** haline gelmiştir.

“Sumud” kavramı – yani **direnışte sebat** – küresel halk hareketleriyle birleştğinde, İsrail-Filistin çatışmasında **asimetrik güç dengesini yumuşatıcı bir diplomatik baskı** üretmektedir. Filonun başarısı, uluslararası kamuoyunun **Filistin direnişini pasif insani yardım ekseninden çıkarıp, aktif bir küresel hak savunuculuğu eksenine** kaydırmasını sağlayacak potansiyele sahip. Bu da İsrail’in politikalarını küresel düzeyde daha fazla **meşruiyet krizi** ile karşı karşıya bırakacak.

Türkiye-Mısır normalleşmesi ve ortak deniz tatbikatları, filonun Doğu Akdeniz’deki güvenliği açısından yeni fırsatlar yaratır. Bu ittifak, İsrail’in **yalnızlaşma riskini** artıracak önemde.

Avrupa Birliği içinde bölünme derinleşebilir: Fransa ve İtalya gibi ülkeler Akdeniz güvenliği gerekçesiyle İsrail’e daha yakın dururken, İspanya, İrlanda ve Belçika gibi ülkeler filo **siyasi destek** verebilir.

Körfez ülkeleri (özellikle Katar) dolaylı destek sağlarken, Suudi Arabistan ve BAE’nin tutumu belirleyici olabilir. Bu durum, **İbrahim Anlaşmaları çerçevesindeki bölgesel ittifakların esnediğini** gösterecektir.

ABD’nin pozisyonu belirleyicidir. Müdahaleci bir tavır alması halinde, **küresel deniz güvenliği** argümanı ile İsrail’i destekleyebilir. Ancak bu durumda, zaten var olan uluslararası kamuoyunda ABD’nin **“insani yardım karşıtı güç”** olarak algısını derinleştirecektir. Çin ve Rusya ise bu fırsatı kullanarak **çok kutupluluk söylemini** güçlendirebilir ve BM Güvenlik Konseyi’nde İsrail karşıtı blokların öne çıkmasını belli şartlar altında sağlayabilir.

Filo, insani yardımın salt bir lojistik operasyon değil, **jeopolitik bir araç** olduğunu göstermektedir. Açlık ve insani kriz, artık yalnızca **insan hakları sorunu** değil, aynı zamanda **küresel güvenlik meselesi** olarak tanımlanmakta. Bu durum, gelecekte Yemen, Sudan veya başka kriz bölgelerine yönelik **benzer “küresel filoların”** ortaya çıkmasının kapısını açacaktır.

Eğer filo başarıyla Gazze’ye ulaşırsa, bu sadece insani bir zafer değil, aynı zamanda **uluslararası deniz hukukunda yeni bir paradigma** anlamına gelecektir. Ve orta vadede, deniz ablukalarının meşruiyeti, uluslararası insancıl hukuk bağlamında **daha sert tartışmalara** konu olacaktır.

NORMATİF SENARYOLAR TABLOSU: KÜRESEL SUMUD FİLOSUNUN ETKİLERİ

Boyut	Filo Başarılı Olursa	Filo Engellenirse
İnsani Yardım Hukuku	İnsani yardıma erişim hakkı mutlak bir hak olarak güçlenir.	Yardımanın siyasi pazarlık konusu olduğu pekişir; insani yardım daha da siyasallaşır .
Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS)	“Açlığa yol açan abluka = yasadışı abluka” görüşü normatif olarak kabul görür.	Deniz ablukalarının meşruiyeti tartışmalı kalır; İsrail’in uygulaması fiili emsal yaratır.
Uluslararası Ceza Hukuku (UCM)	Yardımanın engellenmesi halinde bireysel sorumluluk (soykırım, insanlığa karşı suç) davaları güçlenir.	Filonun engellenmesi, UCM’ye yeni başvuruların yapılmasını tetikleyebilir, ancak etkisiz kalma riski artar.
Devlet Sorumluluğu (ILC)	Devletlerin yalnızca “ihlale katılmama” değil, aktif kolaylaştırma yükümlülüğü olduğu yönündeki kabul derinleşir.	Üçüncü taraf devletlerin pasifliği, “önlem yükümlülüğünü ihlal” tartışmalarını doğurur.

Boyut	Filo Başarılı Olursa	Filo Engellenirse
BM ve Uluslararası Örgütler	BM'nin otoritesi güçlenir; yeni insani koridor mekanizmaları kurulabilir.	BM'nin otoritesi zayıflar; insani yardım girişimleri daha fazla sivil toplum inisiyatifine kalır.
Küresel Kamuoyu / Sivil Toplum	"Küresel Direniş" kavramı, hukuki dayanışma normuna dönüşme yolunda önemli bir mesafe alınmış olur.	Hayal kırıklığı artar, ancak yeni filolar ve alternatif dayanışma ağları doğar.

Kaynakça :

- Al Jazeera. (2025, May 2). *Drones hit 'Freedom Flotilla' Gaza aid ship in international waters*.
- Al Jazeera. (2025, Aug 31). *The Global Sumud Flotilla to Gaza: Everything you need to know*.
- Institute for Middle East Understanding [IMEU]. (2024, July 31). *Explainer: The Dahiya Doctrine & Israel's Use of Disproportionate Force*.
- Institute for Middle East Understanding [IMEU]. (2023, Aug 18). *Fact Sheet: Legal Status of Israel's Siege & Blockade of Gaza*.
- Middle East Eye. (2025, Sept 16). *The Gaza flotilla: What you need to know about "sumud"*.
- OHCHR. (2020, July 17). *Israel's collective punishment of Palestinians illegal and an affront to justice: UN expert*. Erişim adresi
- OHCHR. (2025, Sept 9). *UN experts stand in solidarity with the Global Sumud Flotilla, demand full protection of all passengers*. Erişim adresi
- OCHA. (2025, July 16). *Humanitarian Situation Update #306: Gaza Strip*. Erişim adresi
- UNICEF. (2025, June 19). *More than 5,000 children diagnosed with malnutrition in the Gaza Strip in May*. Erişim adresi
- World Health Organization [WHO]. (2025, July 27). *Malnutrition rates reach alarming levels in Gaza, WHO warns*. Erişim adresi
- ICRC. (n.d.). *Israel, Blockade of Gaza and the Flotilla Incident (Case Study)*. "How does law protect in war?". Erişim adresi
- Global Sumud Flotilla. (2025). *Sail to Gaza – Collective action for Gaza*. Erişim adresi

Prof. Dr. Murat KOÇ / Çağ Üniversitesi Bölgesel Güvenlik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi